

Değişen Zaman, Değişen İhtiyaçlar: Türkiye’de Kuşaklararası Eğitimin Karşılaştırılması¹

Yrd. Doç. Dr. Funda NAYİR

Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
fnayir@yahoo.com

Doç. Dr. Şakir ÇINKIR

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
cinkir@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de kuşaklararası eğitim farklılıklarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini kendileri üniversite mezunu olan, çocuklarının ve torunlarının eğitiminde aktif rol alan beş yetişkin oluşturmaktadır. Araştırmada ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bu noktada katılımcılara kendi dönemleri, çocuklarının dönemi ve torunlarının dönemi olmak üzere üç dönemde; öğretmen öğrenci ilişkisi, disiplin, ödevler, sınavlar, okula ulaşım, okul-veli ilişkisi ve genel olarak eğitim boyutlarında nasıl olduğu sorulmuştur. Sonuç olarak katılımcılar kendi dönemlerinde daha kısıtlı imkanlara sahip olmalarına rağmen her şeyi okulda öğrendiklerini son zamanlarda ise öğrencilerin daha fazla imkana sahip olmalarına rağmen öğrenmelerinin bilgi düzeyinde kaldığı, öğrendiklerini kullanmada sorun yaşadıkları ve daha muhafazakar bir eğitim anlayışına doğru gidildiğini düşündüğü ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: kuşaklararası eğitim, eğitim farklılıkları, eğitim ihtiyaçları

Changing Times, Changing Needs: Comparison of Intergenerational Education in Turkey

Abstract

The aim of this study is to reveal the generational education differences in Turkey. Qualitative research method was used in the research. The research sample was comprised of five adults who are university graduates themselves, taking an active role in the education of their children and grandchildren. Criterion sampling was used. Data for the study was collected by semi-interview form. Through these interview questions, adults in the study sample were asked to compare their own educational era with the educational era of their children and grandchildren. From their responses comparisons were made between each school era in terms of how they accessed schools, what form of discipline was applied in schools, what homework was given, how assignments were completed, what was the nature of school-parent relationships and any other differences they believed occurred in their education. As a result, it is seen that although the participants have more limited opportunities during their own term, that they have learned everything in school. Besides, in the recent times, even though students have more opportunities, their learning at knowledge level. In addition, they have some problems using what they have learned and goes towards to more conservative approach to education

Key Words: intergenerational education, educational difference, educational needs

¹ Bu çalışmanın özeti 8-11 Eylül 2015 tarihleri arasında Budapeşte’de düzenlenen European Conference on Educational Research (ECER) Kongresin’de sunulmuştur.

GİRİŞ

Eğitim toplumsal gelişmelere bağlı olarak sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Toplumda yaşanan sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler eğitim programları, ders kaynakları, öğrencilerin okula ulaşımı ve okulda kullanılan disiplin yöntemlerini oldukça etkilemektedir. Bu gelişmeler kuşaklararası farklılıklara neden olmaktadır. Başka bir deyişle günümüzde öğrencilerin aldığı eğitim ile ailelerinin aldığı eğitim arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Çocukların aldığı eğitim ile ailelerin aldığı eğitim arasındaki farkların ortaya çıkarılmasının toplumdaki değişmelerin eğitimi nasıl etkilediğini göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çocukların aldığı eğitim ile ailelerin aldığı eğitimin karşılaştırılması toplumsal kalkınma açısından önem taşımaktadır. Aslankurt'a göre (2013) toplumsal değişimin sağlıklı olması ve büyümenin kalkınma olarak adlandırılabilmesi için yeni kuşakların eğitiminin öncekilere kıyasla daha kaliteli olması gerekir. Ancak yapılan araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar oldukça düşündürücüdür. Phi Delta Kappa/Gallup anketinde katılımcıların %48'inin bugünkü lise ve yüksek okul eğitimlerinin daha kötü olduğunu belirttiği görülmektedir (Schlechiy, 2001). Rose ve Gallup'a göre ise (1998) Amerika'da çocukların aldıkları eğitime ilişkin görüşler ailelerin ekonomik düzeyine göre değişmektedir. Geçmişte okuldan en çok faydalanan sosyo ekonomik düzeyi yüksek guruplar şu anki eğitimin daha kötü olduğunu, daha az yararlanan sosyo ekonomik düzeyi düşük guruplar ise şu anki eğitimin daha iyi olduğunu düşünmektedir. Schlechty'e göre (2001) bunun nedeni okulların değişen misyonudur. Geçmişte okulların misyonu göçmen öğrencileri Amerikanlaştırmak ve öğrencileri okula getirdikleri yeteneklerine göre seçmek ve sınıflandırmak iken günümüzde okulların misyonu öğrencilerde var olan yetenekleri geliştirmektir. Ancak, 2010 yılında yapılan araştırmada ailelerin iyi bir eğitimi iyi bir iş nedeniyle istediği ve bu nedenle üniversite eğitimi desteklediği görülmektedir (Rose ve Gallup, 2010). Bu durumda toplumda eğitimin işlevinin ve eğitimden beklentilerin sürekli değiştiğini ve bu değişimler doğrultusunda eğitimin şekillendiğini söylemek mümkündür.

Türkiye'de öğrencilerin aldığı eğitimin kalitesi ailelerin eğitim düzeyi ile yakından ilgilidir. Eğitim düzeyi yüksek olan aileler çocuklarına okul dışında daha fazla eğitim ortamı fırsatları sağlamakta, eğitim düzeyi düşük olan aileler ise çocuklarını sadece okula gönderebilmektedirler. Bu noktada okula erişimin günümüzde daha kolay olduğu söylenebilir. Ancak okula erişimin artması okullarda kaliteli bir eğitimin verildiğini göstermeyebilir. Çünkü okula erişim ile eğitime erişim aynı anlamı taşımamaktadır (Aslantürk, 2013). Okula erişim çocuğa sadece okur yazarlık sağlarken eğitime erişim bireylerin elde ettikleri bilgilerin niteliğine bağlıdır. Schlechty'e göre (2001) bu durum "fonksiyonel okuryazarlıkla" ilgilidir. Yetişkinlerin bir çoğu fonksiyonel okur yazar değildir ve günlük temel ihtiyaçlarını karşılayacak doğrultuda okuma becerileri göstermektedir. Harfleri sökme anlamında cahillik yok edilmiştir. Yıldırım'ın (2012) araştırmasında da öğrencinin sosyo ekonomik düzeyinin okuduğunu anlamada etkili olduğu ortaya çıkmıştır. OECD (2009) raporlarına göre de Türkiye eğitim kalitesinin en düşük olduğu ülkeler arasındadır.

Aile bireylerinin aldığı eğitimlerin karşılaştırıldığı çalışmalarda değişik 10 yıllık süreçlerde eğitim alan velilerin çocuklarının eğitimlerine katılım düzeylerinde farklılıklar görülmüştür (Li, 2006). Tansel'in (2015) yaptığı araştırmada aile bireylerinin eğitim düzeyi ile çocuklarının eğitim düzeyi arasında ilişki olduğu anne babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun eğitim düzeyinin arttığı ortaya çıkmıştır. Norveç'te yıllarla birlikte eğitimin kalitesinin artırılması, nesiller arasında eğitim seviyesinin farklılığını oluşturmuştur. Bu da ailelerle çocuklarının aldıkları eğitim arasında uygulama ve yöntem bakımından ve başka bakımlardan farklılıklar meydana getirmiştir (Aakvik, Salvanes ve Vaage, 2005). Bu farklılıklar aynı zamanda toplumun kültüründe yaşadığı değişimle de ilgilidir. Başka bir deyişle eğitim sisteminde kuşaklararası ortaya çıkan farklılıklar toplumsal yapıyı da etkilemekte ve toplumda kuşaklararası değerlerin de değişmesine neden olmaktadır. Hem Türkiye'de hem de dünyada kuşaklararası değer farklılıklarının olduğu araştırmalarda da ortaya çıkmıştır. Buna göre genç kuşaklar muhafazakarlık değerini daha az benimserken değişime daha açık olduğu görülmüştür (Aygün ve İmamoğlu, 2002; Bowman, 2010; Morsümbül, 2014; Kaya, 2013). Bu değer farklılıkların eğitime yansdığı ve bu doğrultuda en başta öğretmen kavramında olmak üzere, disiplin, sınavlar, ödevler, ulaşım, okul- veli ilişkileri gibi temel konularda değişimlerin yaşandığı söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde Türkiye’de kuşaklararası eğitimin karşılaştırıldığı çalışmaya rastlanılmamıştır. Yapılan çalışmalar genelde kuşaklararası değer farklılıkları (Aygün ve İmamoglu, 2002; Bowman, 2010; Morsümbül, 2014; Kaya, 2013), kuşaklararası çatışma (Arslan ve Polat, 2016) ve kuşakların iş hayatındaki yeri (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014) konularına yoğunlaşmaktadır. Bu noktada en eski üniversite mezunu kuşak kabul edilebilecek, toplumsal değişimi takip edebilen eğitim içerisinde aktif rol alan bireylerin görüşlerinin eğitimde yaşanan değişimi ortaya çıkarması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de kuşaklararası eğitim farklılıklarını öğretmen öğrenci ilişkisi, disiplin, ödevler, sınavlar, okula ulaşım, okul-veli ilişkisi ve genel olarak eğitim boyutlarında nasıl olduğunu ortaya çıkarmaktır.

YÖNTEM

Bu çalışmada kuşaklararası eğitim farklılıklarını, sorunlarını ve yaşanan gelişmelerin eğitimi nasıl etkilediğini derinlemesine ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kuşaklararası eğitim farklılıklarına, sorunlara ve yaşanan gelişmelerin eğitime olan etkisine ilişkin bireysel algıları ortaya koymayı amaçladığı için fenomenolojik desen kullanılmıştır (Mertens, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini kendileri üniversite mezunu olan, çocuklarının ve torunlarının eğitiminde aktif rol alan beş yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcıların bu özellikleri araştırmacılar tarafından ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle çalışmada ölçüt örnekleme (Mertens, 2010) kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler

Cinsiyet	Yaş	Çocuklarının eğitim düzeyi	Torunlarının eğitim düzeyi
Erkek (1)	85	Üniversite	Üniversite
Kadın (2)	75	Üniversite	Lise
Erkek (3)	68	Üniversite	Ortaokul
Kadın (4)	65	Üniversite	İlkokul
Erkek (5)	61	Üniversite	İlkokul

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların üçü erkek, ikisi kadındır. Yaş aralığı 61 ile 85 arasında değişmektedir. Katılımcıların çocuklarının hepsi üniversite mezunu, torunları ise, üniversite, lise, ortaokul ve ilkokulda öğrencidir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri katılımcıların konu ile ilgili deneyimlerini ve bu deneyimleri hakkında ne düşündüklerini ortaya çıkarmayı amaçladığı için görüşme tekniği (Seidman, 2006) ile toplanmıştır. Görüşme yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı soruları önceden hazırlar ve görüşmede gelen cevaplara göre sorular tekrar gözden

geçirilebilir (Sönmez ve Alacapınar, 2013) Görüşme formunda yedi adet görüşme sorusu ve katılımcılara ilişkin demografik değişkenler bulunmaktadır. Bu görüşme soruları ile birlikte çalışma grubunda yer alan yetişkinlerden kendi dönemleri, çocuklarının okuduğu dönem ve torunlarının okuduğu günümüz dönemini karşılaştırmaları istenmiştir. Üç dönem arasındaki okullara nasıl ulaşıldığı, okullarda uygulanan disiplin, verilen ödevler ve ödevlerin nasıl yapıldığı, okul-veli ilişkileri ve alınan eğitim farkları sorulmuştur. Sorular hazırlanırken alan uzmanlarından görüş alınmış gelen görüşler doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde araştırmada kullanılan veri toplama aracında yer alan soru, konu ya da temalar ele alınarak doğrudan alıntılar verilerek yapılan analizdir (Ekiz, 2013). Bu araştırmada da katılımcıların, çocuklarının ve torunlarının eğitim dönemlerine ilişkin verdikleri cevaplar metin haline getirilerek benzer ifadeler bir araya getirilmiş ve veriler doğrudan alıntılar verilerek sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Görüşmeler araştırmacılar tarafından katılımcılarla yüz yüze yapılmıştır. Görüşmelerde öncelikle katılımcıların gönüllü olmasına dikkat edilmiş ve katılımcılara istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri, elde edilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı bilgisi verilmiş ve görüşmenin kaydedilmesi için onayları alınmıştır. Verilerin analizi sırasında katılımcıların gerçek bilgileri gizli tutularak, katılımcı olduğunu belirtirken büyük harf K, cinsiyeti büyük harf (Kadın=K, Erkek=E) ve bir sayı kullanılmıştır. Ortaya çıkan benzer ifadeler daha sonra dışarıdan bir araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir.

BULGULAR

Kendileri üniversite mezunu olan ve çocuklarının ve torunlarının eğitiminde aktif rol alan yetişkinlerin kendi eğitim dönemleri ve çocuklarının eğitim aldıkları dönem arasındaki farklar sorulara yedi adet görüşme sorusu ile birlikte ortaya konmuş tek tek tablolaştırılmıştır. Buna göre öğretmen-öğrenci ilişkisine ilişkin olarak katılımcıların görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen – Öğrenci ilişkisine ilişkin görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
Öğretmenin yaptırım gücü fazlaydı. (1, 2, 3, 4, 5)	5	Kızımın döneminde daha yumuşadı. (1)	1	Günümüzde daha da serbest bir ilişki var. (1, 2)	2
Sert bir öğretmen- öğrenci ilişkisi vardı. (1)	1	Öğretmeden korkulurdu. (3, 5)	2	Artık öğretmen öğrenciden korkuyor. (3)	1
Öğretmene saygı vardı. (1, 2, 4, 5)	4	Öğretmene hala saygı duyulurdu. (1, 2, 4, 5)	4	Öğretmene saygı duyulmuyor. (1, 2, 3, 4, 5)	5

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcılar hepsi kendi dönemlerinde öğretmenin yaptırım gücünün fazla olduğunu ve öğretmene saygının olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde çocuklarının döneminde de bu durum olduğunu belirtirlerken, torunlarının döneminde ilişkinin daha serbest olduğunu,

öğretmene saygı duyulmadığı ifade edilmiştir. Okullarda uygulanan disipline ilişkin olarak katılımcıların görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Okullarda Uygulanan disipline ilişkin görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
Okullarda çok disiplin vardı. (1, 2, 3, 4, 5)	4	Disiplin cezaları yumuşadı. (1, 2, 3, 4)	2	Öğrenci dövmek suç haline geldi. (2, 3)	2
Okulda şiddet vardı. (1, 2, 3, 4)	4	Şiddet azaldı. (1, 3, 5)	3	Okullarda disiplin kalmadı. (2, 3, 4, 5)	4
Şiddet herhalde medrese döneminden kalmaydı. (1)	1				

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların hepsi kendi dönemlerine ilişkin olarak okullarda şiddet ve katı bir disiplin anlayışı olduğunu ifade etmiştir. Çocuklarının döneminde disiplin cezalarının yumuşadığı ve şiddetin azaldığı belirtilmektedir. Torunlarının döneminde ise okullarda disiplin kalmadığı ve artık öğrenciyi dövmenin suç sayıldığı ortaya çıkmıştır. Okullarda verilen ödevlere ilişkin katılımcıların görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ödevlere ilişkin görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
Bana ödev verildiğini hatırlamıyorum. (1, 5)	2	Ödev az verilirdi. (1, 4)	1	Ödevler internette yapıyor. (2, 3, 4)	3
Her şeyi okulda yapardık. (1, 2, 3, 4)	4	Ödevler için ders kitapları yeterliydi. (3, 4, 5)	3	Çok fazla ödev veriliyor. (1, 2, 3, 4, 5)	5
				Ödevler öğrencilerin yapamayacağı kadar ağır olduğu için ben veya annesi yardım ederdi. (1)	1

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılar okullarda verilen ödevlere ilişkin olarak kendi dönemlerinde ödev verilmediğini ve her şeyi okulda yaptıklarını belirtmişlerdir. Çocuklarının döneminde ise ödevlerin az verildiği ve ders kitaplarının ödev yapmak için yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Buna karşılık, torunlarının döneminde ödevlerin artık internette yapıldığı, ödevlerin öğrencilerin yapamayacağı kadar çok olduğu için ailenin yardım ettiği belirtilmiştir. Okullarda yapılan sınavlara ilişkin olarak katılımcıların görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sınavlara ilişkin görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
Sınavlar sıkıydı. İlkokulu bitirme sınavı vardı. Yıl 1940. (1)	1	Test sınavları yeni yeni başladı. (1, 3, 4)	3	Artık sınavlarda test ön planda. (1, 2, 3, 4)	4
Test sınavı yoktu. (1, 2, 3, 4, 5)	5			Çok fazla sınav var. (3, 5)	5
Sınavlar bakanlıktan gelir, açık uçlu sorulardan oluşurdu. (1)	1				

Tablo 5 incelendiğinde katılımcılar sınavlara ilişkin olarak kendi dönemlerinde test sınavı yapılmadığını ve açık uçlu sorular sorulduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar test sınavlarının çocuklarının döneminde yeni yeni ortaya çıktığını, torunlarının döneminde daha ön plana çıkmış ve çok fazla sınav yapıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların okula ulaşma ilişkin görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okula ulaşma ilişkin görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
Okula yürüyerek giderdik. (1, 2, 3, 4, 5)	5	Okula yürüyerek giderdi. (1, 2, 3, 4, 5)	5	Okula servisle gidiyorlar. (1, 2, 3, 4)	4
		Üniversitede toplu taşıma imkanları sınırlıydı. (2, 3)	2	Okula özel araçla gidiyorlar. (2, 3, 5)	3
		Kendisi gidip gelirdi. (1)	1	Üniversitede toplu taşıma imkanları çok rahat. (2, 3)	2

Tablo 6 incelendiğinde tüm katılımcıların kendi dönemlerinde okula yürüyerek gittiği görülmektedir. Benzer şekilde katılımcılar çocuklarının da okula yürüyerek gelip gittiğini ancak torunlarının servisle ya da özel araçla okula gittiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların okul veli ilişkilerine ilişkin görüşleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Okul-Veli ilişkilerine ilişkin görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
Aile hiç ilgilenmezdi. (1, 2, 3, 4)	1	"Eti senin kemiği benim" zihniyeti vardı. (2, 3, 4)	3	Eğitime veli katılımı daha fazladır. (2, 3, 4)	3
Toplantı yapıldığını hatırlamıyorum. (1, 5)	2	Veli okulla ilgilenmezdi. (1, 2, 3, 4, 5)	5	Veliler daha bilinçlidir. (3)	1
		Bütün sorumluluk okuldaydı. (4)	1	Okul ve öğretmen veli tarafından sorgulanıyor. (2)	1
				Not öğrenme ve para isteme var sadece. (1, 5)	2

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların hepsinin okul-veli ilişkilerine ilişkin olarak kendi dönemlerinde ailelerin hiç ilgilenmediğini belirttiği görülmektedir. Katılımcılar çocuklarının döneminde de ailelerin

okulla ilgilenmediğini bütün sorumluluğun okula ait olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar torunlarının döneminde ise ailelerin eğitime katılımının daha fazla olduğunu, velilerin daha bilinçli olduğunu ve velinin okul ve öğretmeni sorguladığını belirtmiştir. Ancak bir katılımcı velinin sadece not öğrendiğini ve veliden sadece para istendiğini belirterek okul-veli ilişkisini eleştirmiştir. Katılımcıların eğitimle ilgili görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Eğitime ilişkin genel görüşler

Yetişkin Dönemi	f	Çocuklarının Dönemi	f	Torunlarının Dönemi	f
İlkokul üniversite gibiydi, Çocuk ileride ortaokul ve liseye gidemeyecek diye tüm bilgiler okulda verilir. (1)	1	İmkanlar daha kısıtlıydı. (4, 5)	2	Çocuklarımız çok özgür. (3, 5)	2
İlkokulda her şeyi öğrenmiştik. (2, 3, 4, 5)	4	Öğrenme kaynakları azdı. (2, 3)	2	Özellikle son dönemlerde programlarda din eğilimi arttı. (1, 4)	2
Eğitimde baskı ve yoksunluk vardı. (2, 3)	2	Çocuk aileden yardım alamazdı. (3)	1	Çocuklar okulda öğrendiklerinden daha fazlasını dışarıda öğreniyorlar. (1, 5)	2
				Okul hayatı ve dışarıdaki hayat uyumlu değil. (1)	1
				İdeolojik etkiler çok fazla (2, 3)	2

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların genel olarak kendi dönemlerinde her şeyi okulda öğrendiklerini vurgulamaktadır. Katılımcılar çocuklarının dönemine ilişkin olarak imkânların kısıtlı olmasına, öğrenme kaynaklarının azlığına ve ailenin çocuğa yardım etmediğine vurgu yapmıştır. Katılımcılar torunlarının dönemine ilişkin olarak eğitimde son dönemlerde din eğiliminin arttığını, ideolojik etkilerin çok fazla olduğunu, çocukların dışarıda daha fazla öğrendiğini ve okul hayatı ile dışarıdaki hayatın uyumlu olmadığını belirtmişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada eğitim ve okul konusunda dönemler ve nesiller arasında ne gibi farklılıklar olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde katılımcıların kendi dönemleri, çocuklarının dönemi ve torunlarının döneminde öğretmen-öğrenci ilişkisi, disiplin, ödevler, sınavlar, okula ulaşım, okul-veli ilişkisi ve genel olarak eğitim boyutlarında ciddi farklılıklar olduğu görülmüştür. Öğretmen öğrenci ilişkileri incelendiğinde önceden öğretmenin daha saygın olduğu ve öğrenci üzerinde yaptırım gücünün fazla olduğu ancak son zamanlarda artık öğretmene yeterince saygı duyulmadığı görülmektedir. Bu durumun oluşmasında öğretmenlik mesleğinin saygınlığının yitirilmesi etkili olduğu söylenebilir. Öncelikle öğretmenler kendi mesleklerinin saygınlığıyla ilgili olarak olumsuz görüşlere sahiptir. Ayrıca, öğretmenler son zamanlarda özellikle medyanın ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın kendilerine yeterince değer vermediğini düşünmektedir (Özoğlu, Gür ve Altınoğlu, 2013). Bu durum aynı zamanda toplumun öğretmenlere verdiği bir göstergesidir. Dolayısıyla, öğretmenliğin toplumda giderek saygınlığını yitirmesinin, okulda öğretmen- öğrenci ilişkilerine de olumsuz olarak yansıtıldığı söylenebilir.

Katılımcıların okullarda uygulanan disipline ilişkin görüşleri incelendiğinde katı ve şiddet içeren bir disiplin anlayışından okullarda disiplinin olmadığı bir duruma geldiği görülmektedir. Okullarda şiddet içeren disiplin anlayışının azalması istenen bir durum iken disiplinsiz bir ortamın oluşması

tercih edilen bir durum değildir. Disiplin öğrencilerin okula uyumunu sağlamak için kurulan yaptırım düzenidir. Disiplin sadece kurallara uymayanları cezalandırmayı değil, kurallara uyan öğrencileri ödüllendirmeyi de içerir (Başaran ve Çınkır, 2013). Bu noktada, okulda kurallara uymada sorun olduğu görülmektedir. Bu durumun oluşmasında otoriteye saygının azalması, şiddetin medyatikleşmesi, aile yapısındaki değişimler etkili olmuş olabilir (Erdem, 2012).

Katılımcıların ödevlere ilişkin görüşleri incelendiğinde ödev verilmeyen bir dönemden artık fazlaca ödevlerin verildiği, hatta öğrencilerin ödevlerini kendilerinin yapmadığı bir döneme geçildiği görülmektedir. Ödev, anlatılan konunun pekiştirilmesi amacıyla öğrencilere yaptırılan etkinliklerdir (Yapıcı, 1995). Ödevler aracılığıyla öğretmen öğrencinin konuyu ne düzeyde anladığını takip eder ve gerekli müdahalelerde bulunur (Varışoğlu ve Şeref, 2012). Son yıllarda eğitimde öğrencinin sahip olduğu bilgi ve becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla (MEB, 2007) performans ödevleri verilmektedir. Ancak, araştırmalarda ödevlerin çoğunlukla internette hazırlandığı, öğrenci katkısını ortaya çıkarmadığı ve veliler tarafından yapıldığı ortaya çıkmıştır (Belet ve Girmen, 2007; Aydın, Yörek ve Uğulu, 2015).

Katılımcıların sınavlara ilişkin görüşleri incelendiğinde açık uçlu sınavlardan test sınavlarına doğru bir değişim yaşandığı görülmektedir. Yazılı sınavlar öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini, analiz ve sentez düzeyinde davranışları ölçmek; test sınavları ise öğrencilerin bilgi düzeyindeki öğrenmelerini ölçmek için uygundur (Bektaş ve Kudubeş, 2014). Bilgi düzeyindeki sorular alt düzey düşünme becerileri, analiz ve sentez düzeyindeki sorular ise üst düzey düşünme becerileri ölçer (Şahinel, 2002). Dolayısıyla, geçmişte öğrencinin üst düzey düşünme becerilerine önem verilirken günümüzde alt düzey düşünme becerilerine önem verildiği söylenebilir.

Katılımcıların okula ulaşma ilişkin görüşler incelendiğinde geçmişte öğrencilerin okula yürüyerek gittiğini, günümüzde ise ağırlıklı olarak öğrenciler okula ulaşmak için servis kullanmaktadır. Okul servis aracı "Genel olarak okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencileri ile sadece rehber personel taşınmalarında kullanılan ticari tescilli yolcu taşımaya mahsus taşıt" olarak tanımlanmaktadır (Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği, 2007). Öğrencilerin okula servis aracılığıyla gitmelerinin nedeni, okulun elverişli yerde yapılmaması, ailenin çocuğunu başka bir okula göndermek istemesi ya da öğrencinin bulunduğu yerde okulun olmamasıdır (Başaran ve Çınkır, 2013).

Katılımcıların okul-veli ilişkin görüşler incelendiğinde ailelerin geçmiş yıllara göre eğitim sürecine daha fazla katıldığı ve daha bilinçli olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle ailenin eğitime katkısı artmıştır. Bu çocuğun eğitim sürecinde istenen bir durumdur. Çünkü ailenin eğitime katılmasının akademik başarıyı arttırdığını ortaya koyan birçok araştırma yapılmıştır (Aydoğdu ve Kılıç, 2016; Aslanargun, 2007; Çelenk, 2003). Ancak katılımcılardan birinin de belirttiği şekilde bu katılımın sadece ekonomik boyutta kalması eleştirilen bir durumdur. Bu durum ailenin okula katılım sürecini olumsuz yönde etkilemektedir (Öz, 1983).

Katılımcıların eğitim süreciyle ilgili genel görüşleri incelendiğinde kendi dönemlerinde her şeyi okulda öğrendikleri, çocuklarının döneminde de benzer bir durum olduğu görülmektedir. Son zamanlarda ise eğitim sürecinde çocukların çok özgür oldukları, eğitim programlarındaki dini ve siyasi etkilerin arttığını ve okul hayatın dışarıdaki hayat ile uyumlu olmadığı ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle eğitimde daha muhafazakar bir anlayış uygulanmakta ve çocuk okulda öğrendiklerini okul dışında kullanamamaktadır.

Sonuç olarak katılımcılar kendi dönemlerinde daha kısıtlı imkanlara sahip olmalarına rağmen okullarda her şeyi okulda öğrendiklerini son zamanlarda ise öğrencilerin daha fazla imkana sahip olmalarına rağmen öğrenmelerinin bilgi düzeyinde kaldığı, ve öğrendiklerini kullanmada sorun yaşadıkları görülmektedir. Benzer şekilde Amerika'da yapılan değerlendirmelere göre günümüz öğrencilerinin geçmiş dönemlere göre daha iyi eğitim almalarına rağmen 50 yıl önceki lise mezunlarına göre vatandaşlığın gerektirdiği ve işverenlerin istediği beklentileri karşılamaktan uzak oldukları sonucu ortaya çıkmıştır (Schlechty, 2005). Katılımcılardan biri (1E) konuyla ilgili olarak kuşaklar arası çatışmanın doğal olduğunu belirterek gençlerin daha bencil olduğunu vurgulayarak "gençler geleceğini göremiyor, amaçları yok. Bizim zamanımızda amaç vardı, kurtarılacak bir ülke vardı. Torunum

bugünü düşünmüyor, yarını yok. Kızımın amacı ise çocuğunu yetiştirmek” şeklinde bu farkı özetlemiştir. Buna göre giderek bencilleşen ve amacını kaybeden bireylerden oluşan bir topluma dönüştüğümüz söylenebilir. Bu noktada eğitimin ve eğitim programlarının toplumun ihtiyaçlarına şekillenmesi, okul –toplum uyumunun oluşturulması, yeni nesillerde beklenti oluşturulması, öğretmenlik mesleğinin kaybedilen statüsünün yeniden kazandırılması yönünde adımlar atılması yerinde olacaktır. Gelecek çalışmalarda ise, araştırmada sorulan her bir boyutun tek tek ele alınarak araştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aakvik, A., Salvanes, K. G., & Vaage, K. (2005). Educational attainment and family background. *German Economic Review*, 6(3), 377-394. doi: 10.1111/j.1468-0475.2005.00138.x
- Adıgüzel, O., Batur, H. Z. ve Eksili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü ve y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: mobil yakalılar, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 165 – 182.
- Arslan, Y. ve Polat, S. (2016). Eğitim örgütlerinde kuşaklararası çatışma ve başa çıkma yaklaşımları, *Abi Evran Üniversitesi Kırsal Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 263 -282
- Aslanargun, E. (2007). “Okul- aile birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119–135
- Aslankurt, B. (2013). Eğitimde kuşaklararası hareketlilik fırsat eşitliğinde türkiye nerede? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Değerlendirme Notu, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1358423734.2.Egitimde_Kusaklararasi_Hareketlilik___Firsat_Esitliginde_Turkiye_Nerede.pdf (Erişim Tarihi: 22.01.2014)
- Aydın, H., Yörek, N. ve Uğulu, İ. (2015). Lise öğrencilerinin performans ödevlerine karşı tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 211 – 229.
- Aygün, Z. K., & İmamoğlu, E. O. (2002). Value domains of urkish adults and university students. *The Journal of Social Psychology*, 142(3), 333-351.
- Başaran, İ.E. ve Çankır,Ş. (2013). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Bektaş, M. ve Kudubeş, Akdeniz, A. (2014). Bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak: Yazılı sınavlar, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(4), 330 – 336.
- Belet, D. ve Girmen, P. (2007). Türkçe dersinde kullanılan performans ödevlerinin etkililiği. 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5–7 Eylül 2007, Gaziosmanpaşa Üniversitesi. http://home.anadolu.edu.tr/~sdbelet/yayinlar/performans_odevi.pdf (Erişim Tarihi: 20.05.2015).
- Bowman, D. M. (2010). *The Effect of Value Differences in Workplace Motivation: A Study Comparing Worker Value Priorities Across Generations and Gender*. Unpublished Doctor Thesis, Capella University, Minnesota.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile işbirliği ile okuduğunu anlama arasındaki ilişki, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 3- 39
- Erdem, A. R. (2012). *Sınıf Disiplini ve Kuralları*, Sınıf Yönetimi (Ed.: R. Sarpkaya). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, B. (2013). *Üç kuşak arasındaki değer değişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

- Li, C. (2006). Sociopolitical change and inequality in educational opportunity: impact of family background and institutional factors on Educational attainment (1940-2001). *Chinese Sociology & Anthropology*, 38(4), 6-36. doi: 10.2753/CSA0009-4625380401
- Mertens, D. (2010). *Research and Evaluation in Education Psychology*, Los Angeles: Sage Publications.
- MEB. (2007). *İlköğretim Genel Müdürlüğü, İnternet Üzerinde Hazırlanan Proje ve Performans Ödevleri* (Sayı: B.08.0.İGM.0.08.01.01-320/1078)
- MEB, (2007), Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği, Resmi Gazete: 28.08.2007, Sayı: 26627
- Miles, B., M., & Huberman, A., M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. ed.). London: Sage Pub.
- Morsümbül, Ş. (2014). Kültürel değerlerin üç kuşak arasındaki değişimi üzerine bir inceleme :Ankara örneği, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 137-160
- OECD (2009). *Bir Bakışta Eğitim Raporu* (Education at a Glance 2009: OECD Indicators) <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/43638890.pdf> (Erişim Tarihi: 12.03.2016)
- Öz, F. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. M.E. Basımevi, İstanbul
- Rose, L. C., & Gallup, A. M. (1998). *The 30th Annual Phi Delta Kappa/Gallup Poll of the Public's Attitudes Toward the Public Schools*, *Phi Delta Kappan*, 92(1), 8-26.
- Rose, L. C., & Gallup, A. M. (1998). *The 42th Annual Phi Delta Kappa/Gallup Poll of the Public's Attitudes Toward the Public Schools*, *Phi Delta Kappan*, 80(1), 41-56.
- Schlechty, P. C. (2001) *Okulu Yeniden Yapılandırma* (Çev.: Y. Özden, 2011), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research*, Colombia University: Teacher College Press
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2013). *Örneklenirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahinel, S. (2002). *Eleştirel Düşünme*, Ankara: Pegem Yayıncılık
- Tansel, A. (2015). *Intergenerational educational mobility in Turkey*, Turkish Economic Association Discussion Paper 2015/16, http://www.tek.org.tr/dosyalar/aysit_december2015.pdf (Erişim Tarihi: 13.02.2017)
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme; *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543 – 559.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming Qualitative Data: Description, Analysis, And Interpretation*. London: Sage.
- Varışoğlu, B. ve Şeref, İ. (2012). İlköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi ödevleri hakkında görüşleri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 158-173,
- Yapıcı, N. (1995). *İlkokullarda Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Ev Ödevi Konusundaki Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Yıldırım, Ö. (2012). *Okuduğunu Anlama Başarıyla İlişkili Faktörlerin Aşamalı Doğrusal Modellemeyle Belirlenmesi (PISA 2009 Hollanda, Kore ve Türkiye Karşılaştırması)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü